

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-04-29

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240119b

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 29 april kl. 9.00 – 10.15

Dispensansökan från Region Värmland

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 4 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av SKR och Sveriges läkarförbund.

Beslutet expedierat 2024-05-13

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till HÖK/AB. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till HÖK/ AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Region Värmland

Region Värmland har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelse från Allmänna bestämmelser § 13 mom. 5 samt utökning av jour enligt punkt 4 om förläggning av ordinarie arbetstid och jour eller enbart jour i upp till 24 timmar.

Ansökan avser verksamheten vid akutmottagningen Arvika Sjukhus och omfattar sammanlagt sex specialistutbildade läkare med erfarenhet från akutsjukvård. Därutöver omfattar ansökan ytterligare en specialistläkare som är intermittent anställd.

Arvika är del av regionens glesbygdsområde med stor tillströmning av turister sommartid. Sjukhuset har över tid haft svårt att rekrytera specialistläkare. Efter att kirurgens traditionella jourlinje lades ner 2018 valde regionen, att det vid akutmottagningen i Arvika skulle finnas en anställning med flexibilitet. Detta för att fortsatt kunna erbjuda dygnsöppen akutmottagning med möjlighet att ta emot patienter som triageras inom kirurgi, ortopedi, öga, öra, gynekologi och barn med kirurgiska eller ortopediska symtom. Det anställdes specialister med stor erfarenhet att arbeta på akuten och som skulle gå dygnspass. Specialistläkarna som arbetar vid akuten pendlar in till Arvika från bostadsorten. Den kortaste pendlingssträckan är 7 mil enkel väg.

Regionen anser att det inte är möjligt att stänga akuten i Arvika och överföra verksamheten till centralsjukhuset i Karlstad. Regionen bedömer att det saknas kapacitet att ta emot de ca 7 000 kirurg och ortopedi patienterna från Arvika, samt att det saknas kapacitet inom ambulanssjukvården att transportera patienter till Karlstad.

Som skäl för dispens har regionen uppgett följande.

Regionens bedömning är att om inte sjukhuset i Arvika kan bemannas måste patienter köras med ambulans till Karlstad. Detta är i dagsläget inte möjligt eftersom ambulanskapaciteten inte är tillräcklig för de transporter som då fordras.

Regionen har svårt att rekrytera de kompetenser som behövs till sjukhuset i Arvika. Kan inte bemanningen inte säkras finns inte någon möjlighet att ta emot patienter för vård, dygnet runt.

Bemanning och organisation är planerad utifrån det och det möter verksamhetens behov. Regionen behöver därför både göra en översyn av jourlinjen, justera scheman samt rekrytera fler medarbetare för att kunna ändra nuvarande förläggning. Under omställningstiden finns behov av dispens från viloregler.

Bedömning

Ansökan om dispens avser verksamheten vid akutmottagningen Arvika Sjukhus.

Regionen söker dispens, för att under ett år, kunna förlägga 24 timmars tjänstgöring under veckans alla dagar. Ansökan gäller specialistutbildade läkare på nämnda akutmottagning.

Enligt de ovan redovisade reglerna för dispens kan sådan endast beviljas under förutsättning att arbetsgivaren har uttömt alla möjligheter att bemanna verksamheten enligt AB och aktuell bilaga och då inga andra rimliga åtgärder står till buds.

Huvudregeln i läkarnas specialbestämmelser är att förläggning av ordinarie arbetstid sker helgfri måndag till fredag klockan 07–21. En ny punkt 4 b) specialbestämmelserna trädde i kraft den 1 februari 2024. Ändringen innebär att andelen jour kan utökas till att utgöra hela den högsta sammanlagda arbetstiden om 20 timmar.

På ett övergripande plan handlar det om att regionen vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen.

Regionen har tydliggjort verksamhetens förutsättningar och varför det för närvarande inte är möjligt att förlägga arbetstid så att viloregler enligt avtal uppfylls. Arbetsgivaren behöver tid för att rekrytera fler medarbetare eller på annat sätt säkerställa bemanningen samt för att ställa om verksamheten

Beslut

Arbetsstidsnämnden beviljar, för berörd yrkesgrupp enligt ansökan, dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar under tiden 1 februari 2024 – 31 januari 2025.

Beslutet avser en begränsad tid och förutsätter att arbetet med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.